

УДК 378.018.8:373.5.011.3-051:811.162.1:[004.9+316.77](045)

DOI <https://doi.org/10.32782/apv/2025.3.15>

**Лія ЛУКІНА**

здобувач третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки, старший викладач кафедри прикладної лінгвістики, зарубіжної літератури та журналістики, Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини, вул. Садова, 28, м. Умань, Черкаська область, Україна, 20300

**ORCID:** 0000-0001-6133-5902

**Бібліографічний опис статті:** Лукіна, Л. (2025). Модель формування професійної підготовки майбутніх учителів польської мови засобами інформаційно-комунікаційних технологій. *Acta Paedagogica Volynienses*, 3, 102–113, doi: <https://doi.org/10.32782/apv/2025.3.15>

## МОДЕЛЬ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПОЛЬСЬКОЇ МОВИ ЗАСОБАМИ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

У статті представлено авторську модель формування професійної підготовки майбутніх учителів польської мови засобами інформаційно-комунікаційних технологій, яка включає три блоки: ціле-методологічний (мета, підходи, принципи), змістово-організаційний (етапи, зміст, форми, технології, методи, засоби), оцінно-результативний (критерії, показники, рівні, діагностичний інструментарій, результат). Описано зміст складових моделі.

У межах ціле-методологічного блоку визначено основні підходи до реалізації моделі, сформульовано ключові принципи, що забезпечують її цілісність та ефективність. Змістово-організаційний блок моделі розкриває етапи впровадження, а також визначає форми організації освітнього процесу, технології, методи й засоби, які сприяють розвитку професійної підготовки здобувачів вищої освіти.

Особливу увагу приділено використанню інформаційно-комунікаційних технологій як чинника модернізації освітнього процесу, що забезпечує поєднання традиційного й цифрового компонентів підготовки. Подано характеристику кожного етапу реалізації моделі, окреслено дидактичні засади інтеграції інформаційно-комунікаційних технологій в освітній простір закладу вищої освіти. У межах оцінно-результативного блоку визначено критерії (мотиваційно-ціннісний, пізнавально-інформаційний, операційно-діяльнісний), показники та рівні сформованості (високий, середній, низький) професійної підготовки майбутніх учителів польської мови. Представлено діагностичний інструментарій, що дозволяє відстежувати динаміку змін та ефективність запропонованої моделі.

Результати впровадження моделі в освітній практиці засвідчили її позитивний вплив на якість професійної підготовки здобувачів у контексті цифровізації вищої освіти.

Зроблено висновок, що модель є комплексною, цілісною, динамічною системою, спрямованою на підвищення ефективності професійної підготовки майбутніх учителів-полоністів.

**Ключові слова:** модель, професійна підготовка, учитель польської мови, інформаційно-комунікаційні технології, цифровізація.

**Liia LUKINA**

Postgraduate Student, Specializing in Educational and Pedagogical Sciences (Field 011), Senior Lecturer at the Department of Applied Linguistics, Foreign Literature and Journalism, Pavlo Tychyna Uman State Pedagogical University, Sadova str., 28, Uman, Cherkasy region, Ukraine, 20300

**ORCID:** 0000-0001-6133-5902

**To cite this article:** Lukina, L. (2025). Model formuvannia profesiinoi pidhotovky maibutnix uchyteliv polskoï movy zasobamy informatsiino-komunikatsiinykh tekhnolohii [The model of formation of professional training of future Polish language teachers by means of information and communication technologies]. *Acta Paedagogica Volynienses*, 3, 102–113, doi: <https://doi.org/10.32782/apv/2025.3.15>

## THE MODEL OF FORMATION OF PROFESSIONAL TRAINING OF FUTURE POLISH LANGUAGE TEACHERS BY MEANS OF INFORMATION AND COMMUNICATION TECHNOLOGIES

*The article presents the author's model for the formation of professional training of future Polish language teachers through information and communication technologies. The model consists of three blocks: the goal-methodological block (goal, approaches, principles), the content-organizational block (stages, content, forms, technologies, methods, tools), and the evaluation-resultative block (criteria, indicators, levels, diagnostic tools, result). The content of each component of the model is described in detail.*

*Within the goal-methodological block, the main approaches to model implementation are defined, and the key principles ensuring its coherence and effectiveness are formulated. The content-organizational block outlines the stages of implementation, and identifies forms of organizing the educational process, technologies, methods, and tools that contribute to the development of professional training of higher education students.*

*Special attention is paid to the use of information and communication technologies as a factor in modernizing the educational process, enabling the integration of traditional and digital components of training. Each stage of the model's implementation is characterized, and the didactic principles of integrating ICT into the educational environment of higher education institutions are outlined. Within the evaluation-resultative block, the criteria (motivational-value, cognitive-informational, operational-activity), indicators, and levels of professional training (high, medium, low) of future Polish language teachers are defined. The diagnostic tools enabling the tracking of progress and effectiveness of the proposed model are presented.*

*The results of implementing the model in educational practice confirm its positive impact on the quality of students' professional training in the context of digitalization of higher education.*

*The model is concluded to be a comprehensive, coherent, and dynamic system aimed at enhancing the effectiveness of professional training for future Polish language teachers.*

**Key words:** model, professional training, Polish language teacher, information and communication technologies, digitalization.

**Актуальність проблеми.** Актуальність дослідження зумовлена сучасними викликами та потребами інформаційного суспільства. Зростаючий попит на фахівців-полоністів та швидкий розвиток інформаційно-комунікаційних технологій вимагають переосмислення освітніх підходів. Реформування системи освіти в Україні актуалізує необхідність підготовки педагогічних кадрів, здатних ефективно використовувати сучасні цифрові інструменти. Саме тому дослідження та розробка моделі формування професійної підготовки майбутніх учителів польської мови засобами інформаційно-комунікаційних технологій є актуальним і своєчасним завданням для сучасної педагогічної науки та практики, яке сприятиме сталому розвитку освіти, підвищенню мовної грамотності, розширенню академічної співпраці та поглибленню культурних зв'язків між Україною та Польщею.

**Аналіз останніх досліджень і публікацій.** Сучасні вчені вважають, що **метод моделювання** є одним з найефективніших інструментів для вивчення педагогічних процесів. Цехмістрова Г. визначає моделювання як «універсальний непрямий метод наукового пізнання, спрямований на вивчення об'єктів, безпосередній аналіз яких неможливий, ускладнений або

недоцільний» (Цехмістрова, 2003). Застосування методу моделювання у межах нашого дослідження дозволило створити структурно-функціональну модель професійної підготовки майбутніх учителів польської мови засобами ІКТ, що уможливило всебічний теоретичний аналіз її структури, форм, методів, засобів, етапів та ефективності.

Сорока О. поняття «модель» трактує як графічно представлену систему підготовки фахівця, яку можна коригувати і вдосконалювати залежно від змінних умов і вимог суспільства (Сорока, 2016). В свою чергу Зязюн І. модель визначає як «штучно створений зразок у вигляді схеми, конструкцій, знакових форм чи формул, подібний до досліджуваного об'єкта чи явища, що відображає і відтворює в простому вигляді структуру, властивості й взаємозв'язки та відношення між його елементами» (Зязюн, 2000).

У сучасній науково-педагогічній думці існує **безліч моделей**, розроблених відповідно до процесу досліджуваних проблем. Так, Поселецька К. розробила модель формування готовності майбутніх учителів філологічних спеціальностей до професійної самореалізації. Запропонована авторкою модель складається з таких блоків: цільовий, організаційно-технологічний та результативний (Поселецька, 2016). Клак І.

представив модель формування професійної комунікативної компетентності учителя-філолога та виділив чотири компоненти: діагностичний, цілеутворювальний, формувальний та контрольний (Клак, 2013). Костікова І. запропонувала модель професійної підготовки майбутніх учителів іноземних мов засобами ІКТ, яка складається з таких етапів: мотиваційно-цільовий, змістово-організаційний, контрольно-оцінювальний (Костікова, 2009). Науковці В. Бобрицька та С. Процька у моделі формування професійної компетентності майбутніх філологів засобами комп'ютерно орієнтованих технологій виділили наступні блоки: цільовий, змістовий, технічний та результативний (Бобрицька, Процька, 2017).

**Мета дослідження** – теоретично обґрунтувати структурно-функціональну модель формування професійної підготовки майбутніх учителів польської мови засобами інформаційно-комунікаційних технологій.

**Виклад основного матеріалу дослідження.** Розроблена нами модель професійної підготовки майбутніх учителів польської мови засобами інформаційно-комунікаційних технологій включає три блоки: ціле-методологічний, змістово-організаційний та оцінно-результативний.

**Ціле-методологічний блок моделі спрямований на визначення стратегічних орієнтирів формування професійної підготовки майбутніх учителів польської мови засобами інформаційно-комунікаційних технологій.** Його зміст детермінується актуальним соціальним запитом на підготовку конкурентоздатних, професійно компетентних учителів, здатних ефективно діяти в умовах цифровізації освітнього процесу. Метою цього блоку є забезпечення якісної підготовки майбутніх педагогів до професійної діяльності засобами інформаційно-комунікаційних технологій. У цьому контексті сформульовано такі ключові завдання: стимулювання стійкого інтересу і позитивної мотивації здобувачів до опанування теоретичних і прикладних аспектів фахових дисциплін; цілеспрямоване формування системи професійних знань, умінь, навичок, розвиток рефлексивного мислення та набуття практичного досвіду в умовах освітнього процесу, орієнтованого на використання ІКТ у професійній діяльності; створення сприятливих умов для професійного становлення особистості майбутнього вчителя

польської мови в контексті інноваційної педагогічної діяльності.

**Теоретико-методологічну основу блоку становить сукупність взаємопов'язаних методологічних підходів і принципів,** реалізація яких забезпечує цілісність, ефективність та наукову обґрунтованість процесу формування професійної підготовки. До основних підходів належать:

- **особистісно-діяльнісний підхід**, який відображає необхідність розвитку суб'єктності, професійної самореалізації та активної навчальної позиції студента;

- **системний підхід**, що забезпечує логічну послідовність, структурованість і взаємозв'язок компонентів професійної підготовки;

- **контекстний підхід**, зорієнтований на вивчення польської мови в умовах реального мовленнєвого й культурного середовища, з урахуванням актуальних соціокультурних ситуацій;

- **комунікативний підхід**, спрямований на формування мовленнєвих навичок і розвиток комунікативної компетентності як базової складової професійної діяльності філолога;

- **культурологічний підхід**, який актуалізує значення міжкультурної взаємодії, формування толерантності, поваги до культурної різноманітності та розуміння польської культури;

- **компетентнісний підхід**, який передбачає інтеграцію знань, умінь, навичок і ціннісних установок в єдину систему професійної компетентності, що реалізується через практичну діяльність.

Таким чином, ціле-методологічний блок виконує функцію концептуальної рамки моделі, яка забезпечує узгоджене впровадження ціннісних, змістових і технологічних компонентів професійної підготовки майбутніх учителів польської мови відповідно до сучасних вимог цифрової трансформації освіти.

Поряд із окресленими методологічними підходами, процес формування професійної підготовки майбутніх учителів польської мови засобами інформаційно-комунікаційних технологій спирається на систему принципів, а саме: загальнопедагогічні принципи (науковості, систематичності та послідовності, доступності, свідомості й активності, наочності, міцності, індивідуального підходу та гуманізму) та специфічні (функціональності, комунікативної

спрямованості, автентичності, міжкультурної взаємодії, креативності й інноваційності та принцип співробітництва).

Змістово-організаційний блок висвітлює сукупність фахових дисциплін, вивчення яких забезпечить формування професійної підготовки майбутніх учителів польської мови та охоплює форми, методи, засоби та технології навчання. Враховуючи особливості професійної діяльності до таких дисциплін ми віднесли: Практичний курс польської мови, Країнознавство Польщі, Теоретичний курс польської мови, Методика навчання польської мови, Історія польської літератури.

Реалізація моделі професійної підготовки майбутніх учителів польської мови засобами інформаційно-комунікаційних технологій передбачає застосування як традиційних, так і інноваційних **форм організації** освітнього процесу. Серед **аудиторних форм** домінують лекції (оглядові, проблемні, з елементами мультимедійного супроводу), практичні заняття, семінари-дискусії, майстер-класи, тренінги, воркшопи. Важливе значення надається **позааудиторним формам**: консультаціям, вебінарам, участі студентів у науково-практичних заходах, а також індивідуальній, парній та груповій роботі. **Дистанційна форма** реалізується за допомогою цифрових платформ (Moodle, Zoom, Google Meet, Google Classroom, MS Teams), що забезпечують безперервність і гнучкість навчання.

**Методи навчання** зорієнтовані на суб'єкт-суб'єктну взаємодію та формування в майбутніх учителів польської мови здатності до критичного і творчого мислення, а саме: проблемно-пошуковий метод, граматико-перекладний метод, аудіовізуальний метод, метод вправ, дебати, дискусії, есе, кейс-метод, портфоліо, рольові та ділові ігри, метод проєктів, веб-квест, мозковий штурм, метод асоціацій, метод сторітелінгу, метод відкритого простору, метод відкритих питань, метод «Грамматика в русі», метод «Ланцюжок», метод «SuperМето», метод «SITA», метод Каллана, метод Хелен Дорон, метод Берліца, ментальні карти (mind maps) та ін.

**Засоби навчання** включають як традиційні дидактичні матеріали (навчальні посібники, підручники, методичні рекомендації), так і цифрові інструменти: мультимедійні презентації, онлайн словники та перекладачі, електронні під-

ручники, чати, форуми, освітні сайти, Інтернет платформи, мобільні застосунки, мовні тренажери, тестові середовища, аудіо- та відеозаписи.

**Технології навчання**, що реалізуються в межах моделі, відповідають за оновлення методичного інструментарію професійної підготовки. До провідних технологій належать: технологія змішаного навчання, проєктна технологія, інтерактивні технології, ігрові технології, імерсивні технології, модульно-компетентнісна технологія, а також технологія розвитку критичного мислення. Вони забезпечують індивідуалізацію освітнього процесу, залучення студентів до активної діяльності, формування навичок використання ІКТ у майбутній професійній діяльності.

Оцінно-результативний блок моделі відображає результат (готовність майбутніх учителів польської мови до професійної діяльності засобами інформаційно-комунікаційних технологій), критерії (мотиваційно-ціннісний, пізнавально-інформаційний, операційно-діяльнісний), показники та рівні сформованості професійної підготовки (високий, середній, низький).

Процес реалізації авторської моделі професійної підготовки майбутніх учителів польської мови засобами інформаційно-комунікаційних технологій передбачає реалізацію трьох етапів організаційно-педагогічної діяльності: мотиваційного, когнітивного та діяльнісного.

**1. Мотиваційний етап** спрямований на формування позитивного ставлення до обраної професії, актуалізацію інтересу до опанування фахових дисциплін, зокрема через ІКТ, створення сприятливого психологічного клімату в навчальному середовищі, організацію умов для вільного самовираження студентів та підвищення усвідомлення значущості професійної підготовки.

**2. Когнітивний етап** передбачає цілеспрямоване формування професійної компетентності, що включає знання, уміння, навички, а також розвиток комунікативних, організаційних і рефлексивних здібностей. Акцент робиться на розумінні змісту майбутньої професійної діяльності, особливостей педагогічної взаємодії, стратегій конструктивного спілкування.

**3. Діяльнісний етап** охоплює практичне застосування набутих знань та вмінь у реальних педагогічних ситуаціях. Він забезпечує залучення студентів до професійної діяльності,

розвиток соціально-комунікативної компетентності, рефлексію власного досвіду та визначення шляхів самовдосконалення.

Таким чином, форми, методи, засоби й технології навчання розроблені нами моделі професійної підготовки майбутніх учителів польської

мови утворюють цілісну, взаємодоповнювальну систему, яка сприяє розвитку професійної компетентності здобувачів вищої освіти в умовах цифровізації освітнього простору.

**Висновки і перспективи подальших досліджень.** Отже, у статті представлено авторську

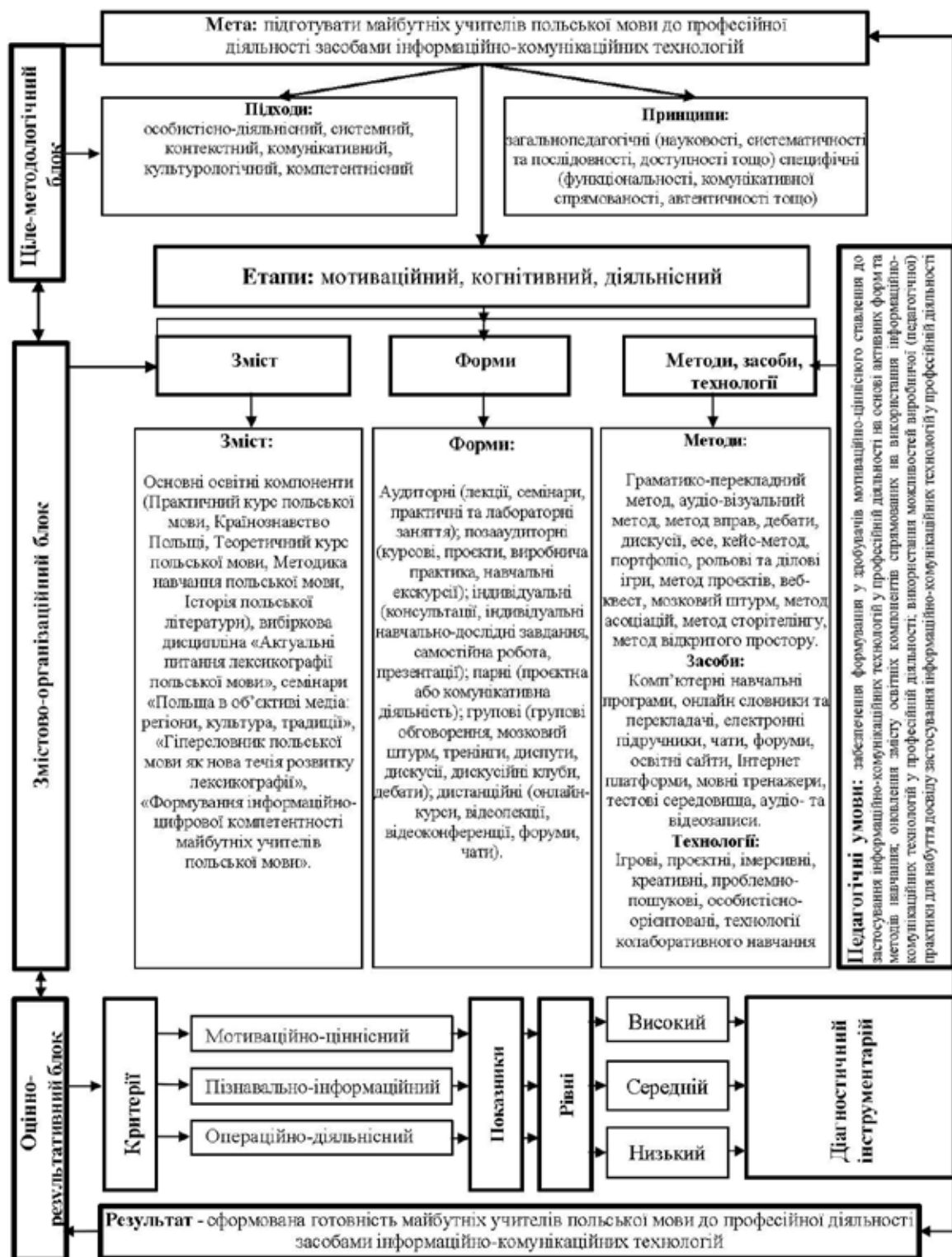


Рис. 1. Модель формування професійної підготовки майбутніх учителів польської мови засобами інформаційно-комунікаційних технологій

модель формування професійної підготовки майбутніх учителів польської мови, що включає ціле-методологічний, змістово-організаційний та оцінно-результативний блоки.

Визначено, що ефективність професійної підготовки забезпечується поєднанням сучасних підходів, принципів, форм, методів та засобів навчання, спрямованих на інтеграцію традиційного та цифрового компонентів освітнього процесу. Реалізація моделі відбувається поетапно: мотиваційний, когнітивний і діяльнісний етапи сприяють цілісному особистісно-професійному розвитку майбутніх учителів польської мови.

Апробація моделі в освітній практиці підтвердила її ефективність, зокрема у підвищенні рівня мотивації студентів, розвитку їхніх професійних умінь, цифрової компетентності та здатності до педагогічної рефлексії. Запропонована модель може бути використана для модернізації підготовки учителів польської мови в закладах вищої освіти в умовах цифровізації та трансформації.

Перспективу подальших наукових розвідок вбачаємо в аналізі педагогічних умов формування професійної підготовки майбутніх учителів польської мови засобами інформаційно-комунікаційних технологій.

### ЛІТЕРАТУРА:

1. Бобрицька В., Процька С. Модель формування професійних компетентностей майбутніх філологів засобами комп'ютерно орієнтованих технологій. *Інформаційні технології і засоби навчання*. Том 58, № 2. 2017. С. 59–66.
2. Зязюн І. А. Сучасні дидактичні моделі і логіка учіння. Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання у підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми : збірник наукових праць. Київ ; Вінниця : ТОВ фірма «Планер», 2000. С. 4–7.
3. Клак І. Моделювання процесу формування професійної комунікативної компетентності у майбутніх учителів філологів. *Педагогіка і психологія професійної освіти*. № 5. 2013. С. 58–67.
4. Костикова І. І. Теоретико-методичні засади професійної підготовки майбутніх учителів іноземних мов засобами інформаційно-комунікаційних технологій : автореф. дис. на здоб. наук. ступеня д-ра пед. наук : спец. 13.00.04 – теор. і метод. проф. осв. ; Харків. нац. пед. ун-т ім. Г. С. Сковороди. Харків : ХНПУ, 2009. 34 с.
5. Поселецька К. А. Підготовка майбутніх учителів філологічних спеціальностей до професійної самореалізації : дис... кандидата пед. наук : 13.00.04. Вінниця, 2016. 339 с.
6. Сорока О. В. Теоретичні і методичні засади підготовки майбутніх учителів початкової школи до використання арт-терапевтичних технологій : дис. ... д-ра пед. наук : спеціальність 13.00.04. Тернопіль, 2016. 534 с.
7. Цехмістрова Г. С. Основи наукових досліджень : навч. посіб. К. : Слово, 2003. 240 с.

### REFERENCES:

1. Bobrytska V., Protska S. (2017). Model formuvannia profesiynykh kompetentnostei maibutnix filolohiv zasobamy kompiuterno oriientovanykh tekhnolohii [Model of Formation of Professional Competences of Future Philologists by Means of Computer-Based Technologies]. *Informatsiini tekhnolohii i zasoby navchannia*. Tom 58, № 2. Pp. 59–66. (in Ukrainian)
2. Ziazun I. A. (2000). Suchasni dydaktychni modeli i lohika uchinna [Modern didactic models and logic of learning]. *Suchasni informatsiini tekhnolohii ta innovatsiini metodyky navchannia u pidhotovtsi fakhivtsiv: metodolohiia, teoriia, dosvid, problemy : zbirnyk naukovykh prats*. Kyiv ; Vinnytsia : TOV firma «Planer». Pp. 4–7. (in Ukrainian)
3. Klak I. (2013). Modeliuvannia protsesu formuvannia profesiinoi komunikatyvnoi kompetentnosti u maibutnix uchyteliv filolohiv [Modeling the Process of Formation of Professional Communicative Competence in Future Philology Teachers]. *Pedahohika i psykholohiia profesiinoi osvity*. № 5. Pp. 58–67. (in Ukrainian)
4. Kostikova I. I. (2009). Teoretyko-metodychni zasady profesiinoi pidhotovky maibutnix uchyteliv inozemnykh mov zasobamy informatsiino-komunikatsiynykh tekhnolohii [Theoretical and Methodological Bases of Professional Training of Future Foreign Language Teachers by Means of Information and Communication Technologies] : avtoref. dys. na zdob. nauk. stupenia d-ra ped. nauk : spets. 13.00.04 – teor. i metod. prof. osv. ; Kharkiv. nats. ped. un-t im. H. S. Skovorody. Kharkiv : KhNPU. 34 p. (in Ukrainian)
5. Poseletska K. A. (2016). Pidhotovka maibutnix uchyteliv filolohichnykh spetsialnostei do profesiinoi samorealizatsii [Preparing future teachers of philological specialties for professional self-realization] : dys... kandydata ped. nauk : 13.00.04. Vinnytsia. 339 p. (in Ukrainian)
6. Soroka O. V. (2016). Teoretychni i metodychni zasady pidhotovky maibutnix uchyteliv pochatkovoi shkoly do vykorystannia art-terapevtychnykh tekhnolohii [Theoretical and Methodological Bases of Training Future Primary School Teachers to Use Art Therapy Technologies] : dys. ... d-ra ped. nauk : spetsialnist 13.00.04. Ternopil. 534 p. (in Ukrainian)
7. Tsekhmistrova H. S. (2003). Osnovy naukovykh doslidzhen [Fundamentals of scientific research] : navch. posib. K. : Slovo. 240 p. (in Ukrainian)